Kilenczedik évfolyam. 65-ik szám. Kolozsvártt, 1879. szerda márczius 19.

A „KELET“ előfizetési dija:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
Egész évre . . . . . 16 frt.
Félévre . . . . . 8 „
Negyedévre . . . . . 4 „
Egy hóra helyben . . . . . 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik a „Kelet“ mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Hirdetési dijak
Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdij minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:
Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haasenstein et Volgler (Wallfisch gasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau Budapesten. Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberge A. V. hirdetések felvételi irod Budapesten Szervitaer tér 5. sz.

Nyilttéri czikkek
gármond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:
Főtér 4-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESEBB CZIKKEK DIJAZTATNAK.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Egy uj vasut Erdélyben.

III.

A mult alkalommal igyekeztünk kimutatni, hogy a mi a forgalmat illeti, a szamosvölgyi vasut kiépitése és Apahidánál való csatlakozása esetén, azon kár, a mint nekünk az állami vasutnak Apahidára történt vitele okozott, nem lesz egyátalán nagyobb s az a mi kár meg van, azzal, hogy Apahidától kezdve oda s vissza két vasutunk egymás mellett lesz, egyátalán nem lesz elháritva, mert Apahida kitolva kelet felé a Mezőségnek, azért mégis csak helyén marad.

Legnyomósabb érv az apahidai csatlakozás ellen, hogy nagyon megnehezíti a Kolozsvár-deési forgalmat, mivel az odaszállitandó czikkek Kolozsvártól csak egyszer Apadidáig mehetnek s ott át kell szállittatniok, személyeknek átszállniok a másik vonalra s ez alkalmatlanság is, költség is, de azon felül előnyt nyujt a más városokból direct érkező czikkeknek. Eltekintve attól, hogy azon esetre, ha Kolozsvárról nem mehetnek az áruk direct Deésnek, akkor a háta megett levő többi városokból sem, az egész ellenvetés elveszti élét az által, hogy a vállalkozó consortium is szivesen be akar jöni vonataival Kolozsvárra is, itt akarja felvenni a Budapest felől jövő utasokat s az onnan jövő vagy Kolozsvártt megrakott vaggonokat s ez igen természetes, sőt a szamosvölgyi vasúttársulat jól felfogott érdekében nem is történhetik másként, mivel e vasut csak Kolozsvár és Deés és nem Apahida-Deés között számithat forgalomra, önmagáért tehát kénytelen lesz egy huzomban megtenni ez utat. Kolozsvár városának nem kell egyebet kivinni, mint hogy az állam által jelentessék ki, miszerint Apahidán nem fogad el csatlakozást, hanem tessék az állami vonatok megérkezése előtt bejöni a deési vonatnak Kolozsvárra, hol a forgalom természeténél fogva a fővonalnak is inkább van ideje a csatlakozni mint Apahidán. Ha ez kimondatott, [illegible] nak a legkisebb oka sincs félni Apahidától, ha pédig nem mondatik ki, vagy a forgalom igénye ezt nem igy követeli, akkor hat egymás mellett levő vonat épülhet Apahidáig, mert azzal ugyan nem lesz Apahida-Kolozsvár javára megfosztva azon forgalomtól, mely természet szerint őt illeti.

Ettől azonban egyátalán nincs is mit tartani. A kolozsvári memorandumban olvassuk, hogy „Hatvan a magyar államvasut mentén fekvő 4000 lakóssal biró város közel 10 év óta a vasuti hálózatnak egyik legjelentékenyebb góczpontja és daczára ennek, ezen idő alatt ipara, kereskedelme nem fokozódott, hanem a vasuti olcsó és gyors szállitás elnyomta az ott már fenálló kisebb malomipart is. Fülek állomás összegyüjti és továbbitja az összes gömöri vasutakról jövő és oda menő szállitmányok több mint fele részét, Gömörmegyéből évenként 30 ezer utas tölt ott órákat és Fülek? lehet egy részt Losoncz közelsége miatt, ma is az ipar- és kereskedelem zérus fokán áll. Ha a magyar államvasut keleti vonalát tekintjük, kérdezhetjük, Kocsárd, Tövis, Kapus haladtak-é valamit? Határozottan nem!“

Ime az emlékirat maga mondja tehát, hogy nekünk Apahidától sincs mit félnünk, s ha az a forgalom, mely Apahida előtt megfordul, Kolozsvár előtt is elvonul, bizonyára nem az előbbinél akad meg. S ez igen természetes. Azért, hogy két vonat megy el Apahida vagy akármely más falu előtt, vagy hiában fordul meg akárhány vonat, ha ezek nem a kereskedelem és ipar központjai, mig ezeknél mindenik szed és rakodik s emeli a a forgalmat, amazok előtt nyom nélkül elhalad.

Ez idő szerint több elágazással a keleti vasut egész déli és délnyugoti forgalmát Kolozsvár felé tereli, most a szamosvölgyi vasut Erdély északi részének volna csatornája, melyben felénk özönlik a forgalom. Kolozsvár ezáltal délnek és északnak lehetne központi piacza s ime csak egyszer fejébe veszi, hogy ez nem lesz igy s ellene dolgozik saját érdekének. Van-é ebben következetesség?

J.

— Az első erdélyi vasut igazgatósága márczius 16-án tartott ülésében jóváhagyta az egyezségi okmányt, melyben azon módozatok megállapitvák, melyekkel az első erdélyi vasut és Gebrüder Klein czég között fenforgó épitési pör kiegyeztetése a legközelebbi közgyülés jóváhagyásának fentartása mellett végleg megoldatik. A Gebrüder Klein czég követelése 3,586.212 frt 64 és fél kr, és 1871. évi deczember 21, illetőleg 1872. évi szeptember 11-től járó kamatok, 800,000 frtnyi összeggel egyenlittetett ki. Ebből 100.000 frt a közgyülés esetleges jóváhagyása után 8 nap alatt, a fennmaradó 700.000 frt 1879. [illegible] 1-jétől négy egymásután következő félévi 175.000 frtnyi részletben fizetendő (kamat nélkül.)

— A jog- és államtudományi tanulmányi és vizsgálati rendszer tárgyában összehivott enquete tegnapelőtt ülést tartott. Napirenden a jogakadémiák kérdése állt. Szót emeltek Csengery Antal, Szász Károly, Csemegi Károly, Kerkapoly Károly, Trefort Ágoston elnöklő miniszter, Ribáry József és Hoffmann Pál. Az eszmecsere azon kérdés körül forgott: megtartandók-e a jogakadémiák és ha igen, minő szervezetet nyerjenek. Csengery hosszasabb beszédben érintette a külföldi viszonyokat s a jogakadémiák fenntartása mellett szólt. Szász Károly azon meggyőződést fejezi ki, hogy az akadémiák egy része megszüntetendő, a megmaradók közül kettőt — egy királyit Pozsonyban s egy felekezetit Debreczenben — valódi egyetemi rangra kellene emelni és bölcsészeti karral ellátni. Kerkapoly a hitfelekezetek szempontjából ellenezte a tervet. Hoffman Pál azt óhajtja, szabja meg a kormány azon feltételeket, melyektől a felekezeti akadémiák működésének elismerését függővé teszi. A mely akadémia e feltételeknek megfelelni nem tud, az majd megszünik magától. A többi jogakadémiák fokozatosan egyetemekké alakitandók át. Midőn a kérdéshez senki sem kivánt többé szólani, az elnöklő miniszter berekesztette az ülést.

A képviselőház ülése.

— Márczius 16. —

Az igazságügyi bizottság beadja jelentését a szegedi árviz következtében Szegeden és az árviz által sujtott vidékeken szükséges rendkivüli igazságügyi intézkedésekről szóló törvényjavaslat tárgyában.

Emmer Kornél előadó utal a rendetlenségre, melyet a veszély előidézett, a körjegyzői, ügyvédi a magán-iratok kétséges állapotára! kitudja, hány törvényes okirat veszett el s lehetetlen az, hogy e szerencsétlenség folytán még nagyobb jogsérelmek történjenek, azért szükségesek a rendkivüli igazságügyi intézkedések, melyek elrendelését czélozza a vita alatt levő törvényjavaslat. Az igazságügyi bizottság helyesli az utat, melyet a kormány e nehéz helyzetben választott. A moratoriumot a közhitel érdekében nem lehetett elrendelni.

Pauler miniszter indokolja, mért kérte a felhatalmazást, hogy rendeletileg intézkedhessék; mert a viszonyok részletes ismerete szükséges ahhoz, hogy tudni lehessen, mik lesznek a teendők. A moratorium az egész ország hitelére hátrányos lenne. A kormány mindent megtenni kész, ami a fenyegetett jogviszonyokat biztositja, messzebb menni nem lenne tanácsos a közhitel szempontjából.

Simonyi Lajos báró elégtelennek tartja a miniszter által tervezett intézkedéseket, melyek csak a szegényt sujtják. A moratoriumot épen a szegényebbek érdekében elkerülhetetlennek tartja, [illegible] sult, ki visszatér rombadőlt portájára, lefoglalják tartozásaiért egyetlen kocsiját és lovát, melyen megmenekült s mely most mindene. Ő félévi moratoriumot kiván, s utasittatni kivánja a miniszterT, hogy e tárgyban mielőbb javaslatot terjeszszen elő. — Ez értelemben határozati javaslatot nyujt be.

Pauler miniszter ismételten rámutat a moratoriumból származó veszélyekre és kimutatja hogy e tárgyalás alatti törvényjavaslat nem pusztán a hitelezők érdekében van, mint sokan hiszik, hanem főkép az adósok érdekében.

Apáthy István a moratoriumot sem szükségesnek, sem czélszerűnek nem tartja. A moratorium megadása, saját érdekében, a hitelező dolga, és már is látjuk, hogy a hitelezők ez utat megtalálták. Attól nem kell tartani, hogy a szegedi pénzintézetek meg fognak bukni, mert a betéteket tömegesen fogják kivenni; — ez ellen gondoskodhatik a kormány az által, hogy ideiglenesen elégséges összegeket bocsát ez intézetek rendelkezésére.

Németh Albert fölhatalmazást nem akar adni az igazságügyminiszternek a nélkül, hogy a törvényhozás meg ne jelölje, minő intézkedésekre terjedhet ki e felhatalmazás, annál is inkább, mert látja, hogy a moratorium nem lesz ezen kérdésekbe befoglalva. A miniszter tudományát, jellemét tiszteli, de azt is látja, hogy az ügyvédek befolyása nem hagyta e jellemét érintetlenül. Simonyi Lajos báró hat. javaslatát pártolja.

Eötvös Károly is a moratorium mellett van, nem akarja Szegedet tiz-tizenöt ügyvéd prédájává bocsátani s ugy látja, hogy nagyobb csapást készül mérni a kormány a szegediekre, mint amilyen az árviz volt.

Lónyay Menyhért gróf teljes megnyugvást talál a kormány előterjesztésében, a moratorium határozottan káros hatásu lenne. A miniszter javaslata biztositja a hitelezők jogát, de oltalmat ad az adósnak. A szegedi pénzintézetekben szegedi emberek pénze van, s ha most kiveszik onnan, az ország segélyezési terhes feladatán könnyitenek, másfelől pedig a kormány könnyen abba a helyzetbe hozhatja a pénzintézeteket, hogy e kifizetéseket fenakadás nélkül teljesithessék. — Pártolja a törvényjavaslatot.

Pauler miniszter kijelenti, hogy gondoskodni fog róla, hogy a szegediek távollétökben a távollevőkkel szemben követni szokott eljárásra szükség ne legyen.

Ráth elhiszi, hogy több hitelező várakozni fog, de akadhat, aki irgalmatlan lesz, azért van szükség szerint a moratoriumra.

Tisza Kálmán miniszterelnök röviden szól, mert az időt nem akarja vesztegetni, mikor a szükség sürgetős, azért is rövid lehet, mert ha a rokonszenv igazi, czifra szavakkal nem él. Ő tenni akar s nem beszélni, mint most igen sokan. A mi a moratoriumot illeti, ez a szegedieknek épen nincs érdekében. Jelezte már Lónyay is, mert ha a moratorium kimondatik, a szegedi nép nem juthat a szegedi pénzintézeteknél letett, s most annyira keres, hanem Szeged érdekeit komolyan szivén viseli, nem fogja a moratoriumot sürgetni, mely beláthatlan időre lerontja Szeged hitelét.

Jankó Miklós Simonyi Lajos báró hat. javaslatát pártolja. Szólott még Simonyi Ernő, szintén a hat. javaslatot pártolva — s evvel a vita befejeztetett.

Az előadó elállott zárszavától, Simonyi Lajos báró zárszava után következett a szavazás. A törvényjavaslat elfogadtatott, a Simonyi Lajos br. hat. javaslata elvettetett.

Ezután a törvényjavaslat részleteiben is elfogadtatott.

Ülés végén Tisza Kálmán fölkérte a házat, hogy a Bakai-féle hat. javaslat tárgyalását holnapról halassza el szerdára, miután holnap, holnapután a miniszterelnök nem lehet jelen.

Az ülés két óra után ért véget.

Az osztrák belügyminiszter körrendelete a szegediek érdekében.

Jó példával maga az osztrák kormány megy elől, melynek belügyminisztere az egyes koronaországok főnökeihez meleg hangon köriratot intézett, általános gyüjtés megindितása ügyében. A körirat egész szövegében igy hangzik:

Néhány folyó, főleg a Tisza és Maros romboló áradasai a magyar királyságban nagy, áldott területeket pusztitottak el s az ország egyik legvirágzóbb városa, Szeged sz. kir. város valóban válságos módon sujtatott. Minden emberi erőfeszitéssel daczolva, a féktelen elem f. hó 11-én éjjel áttörte a védő gátakat, elárasztotta a város nagyobb részét, s az eddigi hirek szerint teljesen elpusztitott számos házat, a lakosok egész vagyonával együtt; emberéletet kivánt áldozatul s végtelen inséget hozott számtalan, részben mindenétől megfosztott családra.

Gyors és közös segély s az egyesült erők együttműködése szükséges, hogy a rendkivüli elemi csapás következményei Szeged elszegényedett és nagyobbára elmenekült lakósaira a lehetőség szerint enyhittessenek, s a birodalom ezen felének lakossága az idegen szerencsétlenségnél mindenkor tanusitott részvétét bizonyára érvényesiteni fogja akarni ott, hol a legkegyelmesebb császárunk és urunk közös jogara alatt álló magyar királyságot igen sulyos csapás érte.

Ennélfogva indittatva érzem magamat a birodalmi tanácsban képviselt összes tartományokban és országokban kegyes adományok nyilvános gyüjtését kiirni Szeged sz. kir. városának árvizkárosult és segélyt igénylő lakói támogatására, s van szerencsém ezt Uraságodnak azon kérelemmel tudomására hozni, hogy e gyüjtés megindितására s lehető előmozditására a leggyorsabban a szükségeseket elrendelje.

A befolyó összegek az alantas hatóságok által Uraságodhoz küldendők, s minden hó utolsó napján pontos, az adományozók nevét s az adományozott összegeket tartalmazó kimutatással ide utján a lehető leggyorsabban rendeltetésök helyére juttassanak. Ezen havi előterjesztésekkel egyidőben szíveskedjék a befolyt összegeket s az egyes adományozók nevét a szokott módon az országos hivatalos lapban közzé tenni.

Fogadja stb.

Bécs, 1879. márcz. 15.

Román Miron metropolita-érsek

beszéde a magyar delegatió 1879. márczius 14-ki ülésében.

Tisztelt országos bizottság! Én már kezdettől fogva mindig helyeseltem és helyeslem most is Bosznia és Herczegovina tartományok megszállásának előbb eszméjét, most már tényét, és pedig nem épen monarchiánk területi terjeszkedése érdekében, de mindenesetre azért: hogy a megszállás által monarchiánk a keleti eseményekkel és az ottan még folyamatban levő ujabb állam-

A „KELET“ TÁRCZÁJA.

Erdély földalakulási történetének vázlata.

A kolozsvári orvos-természettud. társulatnak és az erdélyi muz. egylet természettud. szakosztályának előadta

Dr. Koch Antal egyet. tanár.

(Vége.)

Erdély belföldjének ezen második elözönlése és a magyar medenczével való összekapcsolódása után jó ideig tarthatott még a tenger uralma, melynek vizéből a belemosott iszap, homok és esetleg még a vulkáni kitörések hamuja is leülepedvén, mind inkább vastagbodó burkot képezett a sótelepek felett.

Ezen beltenger, melyből Erdélynek gazdag sótelepei kiestek, szintén gazdagon be volt népesitve a kagylóknak, csigáknak s egyéb alsóbbrendü állatoknak sokféle változataival, de az állatélet nem mindenütt tenyészett egyformán; kiválóan annak öblei voltak benépesitve s ily helyeken aztán, mint p. Lapugyon, Bujturon, Csicsó-Hagymáson ezereuként kaphatók a kihalt puhányok megkövült mészhéjai. A kősótelepek szomszédságában ellenben a rétegek feltünően szegények, kihalt állatok maradványaiban, a mi arra mutat, hogy a tulsóssá tömöritett tengrr vizében a szerves élet csak tengett. Ritkán azonban még a kősóba is jutottak szerves testek, részint alsórendü, igen apró tengeri állatok (foraminiferák), részint növényrészek is a közeli szárazföldről. Igy nem ritkán találnak kisebb nagyobb szenesült fadarabokat Erdély sóbányáiban, sőt pár évvel ezelőtt egy kihalt faju diófának (Carya costata) dióját egy Tordáról kikerült faragott sókoczka bensejéből szedték ki. Ezen körülmény tisztán arról tanuskodik, hogy a tenger partja csakugyan nem eshetett messze a mostani sótelepek helyeitől.

A sónak leülepedése után ujabb felületi változás állott be Közép-Európában, a mennyiben ennek fokozatos lassu emelkedése, a Caspi, Aral, és a Feketetenger vidékének pedig sülyedése által a középharmadkori tenger lefolyni kezdett, a magyar és bécsi medenczét boritó tenger összeköttetése a világtengerrel megszakadt. Ennek az lett a következése, hogy a szárazföld ezen beltengerek körül mindinkább tért foglalt, a tenger sósvize pedig a mindenünnen belefolyó édesvizek által lassanként kiédesedett. Ezen kiédesedést fokrólfokra lehet követni azon rétegekben, melyek a tisztán tengeri rétegek fölött következnek s szintén tetemes vastagságuak. Eleintén a tengeri csigák és kagylók fajszáma nagyon csökken, majd a tisztán tengeri puhányok olyanoknak adnak helyet, melyek a félsós vizben érzik jól magukat, utoljára — a harmadkor legvégén — oly rétegek következnek, melyek már tisztán édesvizi puhányokat zárnak magukba.

Az erdélyi medenczének különösen déli felén találjuk a félsósvizi és édesvizi rétegeket erősen kifejlődve, a háromszéki öböl pedig vastagon ki van töltve a legfelsőbb harmadkorban édesvizből kiesett agyagos és homokos rétegekkel, melyek barnaszénben (liguit) és levél e nyomatokban is gazdagok lévén (Baróth vidékén), az akkori tónak szegélyén és öbleiben dus növénytenyészetre hagynak következtetni. De emlős állatok is elég gyakoriak lehettek akkor Erdély földjén, mert a Háromszékből az őselefánttal rokon Mastodon és egy hódfajnak fogait, Szeben vidékéről pedig a ló egyik ősének, a Hippotherium gracile csont maradványait birjuk.

Azon körülmény, hogy ezen emlitett rétegek Erdély déli részében vannak különösen kifejlődve, arra utal, hogy az erdélyi beltenger a kiédesedéssel lépést apadt is s fokonkint a medencze déli alacsonyabb része felé nyomult, honnan a Marosvölgyén át le is folyhatott a szintén apadó magyar beltengerbe. A beltenger ezen fokozatos apadásával kellett a mostani folyórendszereknek is előállaniok, a mennyiben ezek a lerakódott összes harmadkori rétegekb belevágódtak.

A harmadkor vége felé a trachytvulkánok működése megszünt ugyan, de befejezésül épen a harmadkor végén még egy végső erőfeszitést tett a vulkáni erő avval, hogy a modern lávákhoz igen közel álló bazaltot tolta nehány itt-ott fenmaradt résen és repedésen át a felületre.

A perzsányi hegységnek az Olt áttörésénél fekvő része volt legélénkebb szinhelye a gyenge bazaltvulkánoknak, melyeknek működése mindenben hasonlitott a modern vulkánokéhoz, a menynyiben kráterek nyomai láthatók, lávafolyamok világosan kivehetők, a hamu- és lapilli-lerakódások pedig nagy területet boritanak s az édesvizi rétegekkel váltakozván arra mutatnak, hogy a vulkánok az édesvizi tengernek éppen szélén állottak. A bazaltnak többi kitörőspontjai: a Barczaságban Wolkendorf vidéke. a Maros völgye Dobra környékén és az Érczhegységben a hires Detunata.

* * *

A bazaltvulkánnak hamar kialudtak és bekösöntött a föld azon korszaka, melyben számos óriási emlős kiséretében az ember is megjelenik a teremtés szinpadán. Magyarország legnagyobb részét ezen ugynevezett emberi korszaknak első felében is édesvizi tenger boritotta; mig Erdélynek — ugy látszik — csupán déli része volt még viz alatt, északi felében pedig csupán a jelen folyók völgyei és az alacsonyabb helyek általában állhattak viz alatt. Ez a jégnek korszaka is volt, mert Európa égalja jóval alacsonyabb lévén a mostaninál, az Alpesek jégárjai (Gletscher) pár ezer lábbal mélyebbre lenyultak, roppant területeket elboritva, s a Kárpátokban biztos nyomok után következtetve szintén fontos szerepet játszottak. Erdélyben azonban eddigelé még nem sikerült kimutatni a jégárak uralmát. Ezen terjedelmes jégáraknak iszapos vize mind a magyar édesvizi tengerbe jutott s itten, valamint Erdély déli részeiben is a sárgás-szürke iszap a fenékre lerakodván, általános takaró gyanánt minden mélyebb képződvényt bevont. Helyenként, a tó akkori partjai közelében, hol folyók belészakadtak, homok és kavics is lerakódtak az iszap mellett vagy avval váltakozva, a mint ezt különösen Erdélyben lehet észlelni.

Ezen korszakban az édesvizi tengert környező szárazföldet s különösen Erdélyt is, a mammuth, ős orszarvu, óriási gim, őstulok és bölény, őslovak sat. csordái benépesiték, azok tulnépesedésének a barlanglakó ragadozók, az ősmedve, hyena, párducz sat. szabtak határt s mindezekkel már az ősember is küzdött a létért. Ujabban, hogy nagyobb gondot forditanak a geologok a negyedkori rétegek átkutatására, nemcsak nyugoti Európában, de nálunk is napról-napra több helyen sikerül kimutatni a negyedkori ősembenek biztos nyomait.

A földtani jelenkor végre, melyet az alluvium korának is nevezünk, Magyarországra és Erdélyre nézve akkor vevé kezdetét, midőn az édesvizi beltenger az aldunai szorosokon és a Vaskapán át utat mosva magának, a Feketetenger vidékére lefolyt s ez által előbb Erdélynek, azután Magyarországnak belföldje is, a viztől megszabadulva fokonként több és több embernek alkalmas lakhelyévé válhatott. A geologiai jelenkor kezdetéről is azonban mit sem tud még a népek történelme, az még messze visszaesik az őskor homályába s sok ős-vadnép élt itt és halt el, a mig Erdély történelmi őslakói, a dákok, rendezett államot képezhettek. Ezen pontig eljutva a geolog átengedi a kutatás terét a régésznek és történésznek.

Iparkodtam Erdély földjének kifejlődési és átalakulási történetét, az eddig ismert adatok nyomán, a lehetőségig hiven és átnézetesen vázolni; Erdély földtani szerkezetének részletes és teljes átkutatása azonban még mindig hátra van, s csak akkor, ha az is meg lesz, lehet majd megkisérleni ezen vázlatok helyett kissé behatóbban is tárgyalni Erdély földtani történetét.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

alakulásokkal szemben érdekeinek megfelelő állást foglalhasson, s jelesen képes legyen elzárni utját Oroszország ismeretes páns láv törekvéseinek, melyek reánk nézve mindenkor csak vészthozók lehetnek.

Ezt tartva szem előtt, én a delegatiónak mult évi ülésezése alatt a nevezett tartományok megszállására igénybe vett költségeket, mint a monarchiánk érdekében okvetlen szükségeseket, magam részéről — nyomasztó pénzügyi helyzetünk daczára — megszavaztam s a továbbiakat is kész vagyok megszavazni, annyival is inkább: mert közösügyi kormányunknak és különösen külügyi politikánk vezetőjének eddigi működési irányát monarchiánk érdekeinek mindenben megfelelőnek látom.

E részben megnyugtatásomra szolgál különösen az igen tisztelt külügyi miniszter urnak multkori üléseink folyamán tett egyik nyilatkozata, a melyet én ugy fogtam fel, — sajnálom, hogy az akkori napló nem áll rendelkezésemre, hogy abból az ipsissima verbákat idézhessem, — mondom, én azt ugy fogtam fel: hogy az igen tisztelt külügyi miniszter ur a berlini egyezményt, mint az európai béke egyetlen garantiáját minden pontjaiban szorosan megtartani és mások által is megtartatni kivánja, meg fog tartatni.

De ezzel a megnyugtató nyilatkozattal kénytelen vagyok mégis némi ujabb jelenségeket hozni kapcsolatba, melyek a lapok közlései szerint arra mutatnak, hogy Oroszország nem csak hogy ki akarja vonni magát a berlini egyezmény némely kötelezettségei alól, hanem ugy is, mint azon nagyhatalom, mely ez idő szerint a keleti viszonyokat uralja, daczolni is kész a többi nagyhatalmak jogos befolyásával.

Nem szükséges, vagy legalább ne várja senki tőlem mint olyantól, a mi leginkább vagyok, hogy én részletezzem itt mindazon az erőszakoskodással határos, de még mindig tisztességesnek látszó alakba burkolt üzelmeket, miket az orosz kormány magának feladatul tüzött ki, a melyek önök előtt ugyis ismeretesek, vagy legalább az angol külügyi hivatal egyik legujabb jegyzékéből megismerhetők, s a melyek kétségkivül arról tanuskodnak: hogy Oroszország csakugyan oly állást foglal a keleten, mely az alig helyreállitott európai egyensulyt Oroszország javára már is megbillenti, némi siker esetében pedig azt okvetlenül meg fogja zavarni.

És ezen üzelmekből csak azt az egyet kivánom ezuttal fölemliteni, a mely nézetem szerint bennünket legközelebbről érdekel; és ez azon bánásmód, melyben Oroszország részéről azon állam részesül, mely a viszonyok által legtermészetesebb szövetségesünknek van jelelve; ez pedig Románia, vagy a mint sokan akár szokásból, akár más egyéb oknál fogva még mindég nevezni szeretik:

Én itt mindenekelőtt megjegyzem, hogy engem nem valami faji rokonszenv ösztönöz arra, hogy itt különösen Romániával foglalkozzam; sőt biztosithatok mindenkit arról, hogy e részben minden érzelgéstől és elfogultságtól menten szólok, s még azt is hozzáteszem: hogy ámbár én a latin faj iránt jól és talán helyesen is tudok érezni, én e fajnak szintugy, mint bármely más fajnak tulterjeszkedését mások felett nem óhajtom, mert ismerni tanultam azon bajokat, melyek egyes népfajok tulsulyra vergődése szokott előidézni, ha azok elháritására föl nem lép a moral alapokra fektetett eszélyesség.

Hogy felszólalásomban rövid legyek — mert a tisztelt bizottsági tagok türelmével semmi esetre sem akarok visszaélni — csak arra figyelmeztetek: hogy Oroszország be sem végezve keleten az utóbbi hadjáratot, máris Törökország után első sorban Romániával kezdte éreztetni kérlelhetlen vaskezét. Nem akarom itt bővebben felemlitni Beszarábia elszakitását Romániától, mert az a berlini egyezmény által már szentesitve van; de a ki az arab-tabiaügyet, mely még nincs elintézve, figyelemmel kiséri, meggyőződhet arról, hogy Oroszország a mit egyik kezével cserében átadatott Romániának, azt a másik kezével attól elvenni törekszik.

De erről mint különbenis ismeretes dologról sem akarok bővebben szólani; csupán arra szoritkozom, hogy kifejezést adjak abbeli meggyőződésemnek: hogy általában minden támadás, mely Románia mostani állása és területe ellen irányul, az közvetve hazánk ellen intéztetik; mert Románia azon állam, mely egyebek közt arra is van hivatva, hogy köztünk és az irányunkban mindenkép idegen Oroszország közt erős válasz- és védfalat képezzen; tehát ezen uj független államot nekünk gyengiteni vagy gyengiteni engedni nem szabad, ha csak saját érdekeinket nem akarjuk szem elől etéveszteni.

Midőn a közösügyi költségvetés megszavazása által a külügyi kormánynak megadtuk a lehetőséget, hogy érdekeinket a külföldön erélyesen megvédhesse, és e czélra rendkivüli költségeket is bocsátunk rendelkezése alá, talán nem lesz épen helyén kivül itt a delegatióban kiváló sulyt fektetni azon specialis érdekre, melynéltogva — ugy hiszem — jogosan elvárhatjuk külügyi kormányunktól: hogy különösen az orosz tulterjeszkedés elleni védelmet, melyre Bosznia és Herczegovinában hivatva van, vigye át erélyesen azon térre is, a melyen az annyira zaklatott Románián a berlini egyezmény alapján segiteni lehet ugy, hogy eltekintve egyéb érdekeinktől, ez által Romániát örök hálára kötelezzük irányunkban. (Helyeslés.)

Habár nagy bizalommal vagyok külügyi politikánk vezetése iránt, előttem s talán mások előtt is bizonyára nagy becsccsel birna az igen tisztelt külügyi miniszter ur részéről nyerendő némi nyilatkozat, mely egyszersmind képes lenne eloszlatni azoknak aggályait, a kik könnyen indulva a lapok közlései után, némi fontosságot tulajdonitanak azon hireknek: mintha külügyi kormányunk nemcsak Arab-Tabia ügyében pártolná Oroszország nézeteit és eljárását, de oly tervekhez is kész lenne hozzájárulni, melyek szerint Románia köztünk és Oroszország közt felosztandó lenne ugy, hogy Oroszország közvetlen szomszédunkká váljék a keleti Kárpátoknál és a Dunánál is.

Bármi legyen a külügyi kormánynak e részbeni magatartása, én fenntartom abbeli szilárd meggyőződésemet, hogy egybevéve összes érdekeinket, a külpolitikában mai nap főjelszavunk nem lehet más, mint: védekezni mindenkép azon hatalom ellen, mely feladatának tartja a szabadság minden csiráját elfojtani, — és ez Oroszország; más számbavevő ellenségük hála istennek ugy sincsen.

Ezek után az egyesült négy albizottság jelentését a részletes vita alapjául elfogadom. (Helyeslések.)

A szegedi inség képe Aradon.

(A „Kelet" tudósitása.)

(M. B. B.) Az ádáz elemek csapásai alatt haláltusát vivott magyar város hajléktalan földönfutóvá lett szerencsétlen lakósaiból az első csoport f. hó 14-én esti nyolcz órakor érkezett Aradra.

A városi szinházban felemelt helyárak mellett az inségesek nyomorának enyhitésére javában folyt a jótékonyczélu előadás, midőn a nézőtér sorain egyszerre ritkulni kezdett a közönség, hogy az indóháznál jelen lehessen az érkezők fogadásánál, s szive nemes ösztönét követve segithessen azokon, kik dermedt tagokkal dideregve menekültek e vész szinteréről s e perczben ruha és hajlék nélkül átfázva, tán éhezve is, a könyörületes vendégszeretetre oly jogos igényt tarthatnak.

A derék vendégszerető Temesvár az inségesek egyre növekvő, szaporodó csoportjából 250 et átengedett Aradnak s Arad megmutatta, hogy az éhezők, fázók részvétreméltó szerencsétlen nagy családjával szemben az irgalmasság cselekedeteit a megváltó szavai értelmében tudja és akarja gyakorolni.

Szivfacsaró látvány volt, a hajléktalan érkezők elcsigázott szomoru tömege.

A siró nők és gyermekek mellett megdöbbentő ellentétet képezett a legtöbb férfi arczról oly nyomasztó hatással levő fáradt, komoly.

Ki mit veszithetett; ki előtt mily jövő áll? Ki tudná azt eltalálni, kiszámitani.

A város derék hatósága Schalacz Gyula polgármester, Urbányi főkapitány már napokkal azelőtt mindent elkövettek, hogy a szükség és nyomor szegény áldozatai a legnyomasztóbb nélkülözésekkel szemben védve legyenek. A vész első hirére azonnal megalakult az aradi részvét-bizottság, s a városház egyik legtágasb termében megkezdé működését. A falragaszok felhivásaira, a város dobosának óránkénti szóbeli hirdetéseire özönleni kezdett a könyöradomány élelmiszerekben és ruhaneműekben. A városházhoz vezető járdasoron a kenyérhordó asszonyok, gyermekek, férfiak egész menete váltakozott reggeltől késő estig. Kenyeret az éhezőknek! Ruházatot a fázóknak!

A részvét-bizottsági helyiség hatalmas raktárrá alakult át, s a kezelő hivatalnokok asztalai számára alig marad hely a teremben. Kenyérből s a zsákokba göngyölt szalonnából terlaszok képződnek, — — a kérges tenyerü napszámos jó gazdasszony felesége oda rakja barna kenyerét a gazdag gyártulajdonos vagy nagykereskedő adományai mellé . . . mind jól fog az éhezőknek bármily kéz adja is, a sziv nemessége egyenlővé teszi a kunyhóban lakó könyört a paloták kegyességével.

A terem felső részében tarka ruha halmaz, a bizottság két hivatalnoka válogatás nélkül nyujtja a szükséget szenvedőknek.

Piros pozsgás 5—6 éves kis jószágok egyegy sarkon alulérő prémes bundában alig tudnak mozogni, kezecskéjüket akarják kinyujtani, hogy megfoghassák az oda nyujtott zsemlyét vagy perecet, de nem érik el. — A jó meleg bundának hosszu is, bő is az ujja, mit sem tesz . . . legalább nem fáznak.

Jó arczu fiatal emberek, sáros, összeiszapolt, elkérgesedett ruhában, mely talán azelőtt párnappal került ki valamely jó nevü szabómester vasalója alól, csüggedten várják, mig rájuk kerül a sor, hogy a használhatlan ruhát jobbal cseréljék fel a jótékonyság végrehajtó közegei — — meg is történik s az illető némán távozik tisztességes öltönyében, hogy munkát, állomást keressen, vagy tovább utazzék. — Egy ilyennel találkoztam a folyosón; a mint a tolongók csoportján áthatolt, visszatekintett a bizottsági terem felé, s hosszasan nézett az ajtóra, majd hogy észrevett, elforditá arczát, lassan ballagott le az udvarra. Szegény fiatal ember, a folyosó ablakából sokáig néztem a mint az udvar egy zugába meghuzódva — elszennyesedett, inggallérát leoldá, zsebre tette s a falhoz támasztott karjára hajtva fejét sirni kezdett, — kevés habozás után lesiettem, de mire az udvarra értem, már eltünt.

Fehérneműben általán sok hiány mutatkozik, mig — a legszükségesebb ruhaneműk mindkét nem számára, istennek hála feles számmal vannak.

A menekülők legnagyobb részét a város jobb módu polgárai maguk között szállásolták el, s igy a nyomor kezdetben legalább enyhitve lesz. — A ma esti vonattal ismét 200-an fognak érkezni, ezek ellátásáról vagy tovább szállithatásáról gondoskodva lőn. — Aradról különböző irányba mennek, de sokan maradtak itt is főként az iparos osztályból.

Többekkel beszédbe elegyedvén, a vész és pusztulás rémes képének leirásáról keveset vagy épen semmit sem tudhattam meg, bizonyos fásultsággal szólottak a lefolyt napok borzalmairól, a menekülés, mentés munkálatairól, mind maguk, mind pedig a vészbizottságok intézkedéseit illetőleg; de rezgő, a sziv hurjait érintő hang üté meg füleimet, midőn egyik másik pár szóban megemlékezett Temesvárról, az ottani hatóság és közönség melegrészvételéről, a rögtöni segélynyujtásról, mely enyhité az éhséget, eloltá a szomjat fölmelengeté az átfázott, elkinzott tagokat a „Ferencz József" laktanyának kiüritett s a szükséglethez alkalmazott két emeletet elfoglaló osztályaiban.

Többen könnyező szemekkel rebegtek hálát, ifj. Csekonics grófnő nemes szivét áldva, ki Zsombolyán a pályaudvarnál élelemmel s a kisdedek számára meleg ruhával várta a szerencsétleneket, sajátkezüleg nyujtva be a kocsik ajtain könyőradományait.

A sors kegyetlenül sujtott vészes ostorával a magyar alföld egyik leggazdagabb városára; a ki tegnap még jólétben örült az életnek, az ma nélkülözésekkel küzd, s nincs hova lehajtania gondterhelte fejét; megdöbbenéssel, nézünk a pusztulás gyászba borult szinhelyére, lelkünk mélyeig megrendülve szemléljük a nyomor és pusztulás méltatlan áldozatait, de a hálaköny, mely sápadt arczaikon lepereg, mely lelkük fájdalmát enyhiti, megnyugtatólag utal az emberi sziv könyörérzetére, mely embertársát megmenti a véginségtől, bizalmat önt a szivbe, hogy a megifjult erő pusztulás romjai fölött uj virágzó életet hozand létre, elméjébe vésve a lefolyt borzalmas tragoedia után az Ur szavait, melylyel Madách halhatan művét befejezi:

„Mondottam ember küzdj és bizva bizzál."

Szeged pusztulása.

Eddig 768 waggonnal szállitottak menekülőket, tegnap 3 vonat ment, egyiken voltak az örültek.

Naponként két hajó négy uszálylyal indit- [illegible] bor viszi Hadzsival a legszánalmasabb csapatot. Sövényházán megszorult 10 tagból álló családot kell kimenteniök. Megrendittő látvány a hajó fenekén látni szegényeket; van, a kinek egyetlen darab meleg ruhája sincs, majd elveszti az isten hidege. Kocsisoi szedi a menekülőket, kik a balpartra óhajtanak átkelni. A Tisza töltésén czigánymódra élnek a szerencsétlenek. Szegedről kell élelmezni a tápéi, algyői károsultakat is.

Hivatalos adatok szerint eddig 13 mentővonat 17 ezer szegedit vitt el többnyire a Szőreg s Temesvár közti vasuti állomásokra. A hajóhidon át kocsikon 10 ezer ember menekült, nem számitva a gőzhajókat.

Hivatalos adatok szerint a 125 hidászkatona a katasztrófa éjjelén 7 ezer embert mentett meg. Ugyancsak hivatalos adatok szerint körülbelől ezer ember veszett el.

Fájdalom, juniusig aligha takarodik el az ár. A templomok repedeznek.

A szegedi vár sánczkoronáján sátrakat állitanak föl; eddig a tisztek és legénység szabad ég alatt tanyázott, a kazamáták el vannak öntve.

A kimerült katonaságot és a honvédséget nemsokára uj csapatokkal fogják felváltani.

*

A szegedi honvédkerület parancsnoka Görgey tábornok Budapestre érkezett. Jelentést tett a honvédelmi miniszternek, hogy több lap azon jelentése, mintha a gátszakadás éjjelén 15 honvéd elpusztult volna, helytelen. A katonák a töltésre menekültek s ott később meg is találtattak. A felhalmozott nagy készletekből semmi sem veszett kárba, csak nehány köpeny lett vizessé. A tábornok továbbá azt beszélte, hogy a rémséges éjjelen még akkor sem lehetett volna a lakósok delogirozását egészen végrehajtani, ha pár órával korábban is kezdetett volna az ebbeli működés, mert a lakosság nagy része teljességgel nem akart tulajdonától megválni. Honvédcsapatok még azon éjjel idejekorán akartak igen sok családot megmenteni, de kénytelenek voltak szándékukkal felhagyni, minthogy a szerencsétlenek erővel sem voltak holmijoktól eltávolithatók s igy menthetlenül oda is vesztek. Mások ismét azt hitték — még akkor is, midőn a vészharang megkondult — hogy a veszély nem oly nagy s e hitökben estek a hullámok martalékaivá.

*

Szeged, márcz. 16. esti 9 óra. Tisza kormányelnök azt sürgönyözte, hogy a király kikér magának minden ünnepélyesb fogadtatást; azt akarja, hogy mindenki maradjon munkájánál. A király reggel hét órakor érkezik. Pálffy polgármester fogadja. Az indóház mellől kiséretével két pontonon, nyolcz csónakon, a mennyi ugyanis rendelkezésre bocsátható a munka megakasztása nélkül, Alsóvárosba, onnét Palánkba, Rókusba, Felső városba megy; este hét órakor elhagyja Szegedet. A Tisza folyam vizállása 24 láb, hét hüvelyk; tegnap óta két hüvelyk apadás; a legnagyobb vizállás 5-dike óta tizenhárom hüvelyk apadás. Hieronymi államtitkár ma ismét Petresen volt, constatálta, hogy a percsórai töltés átszakadását betömni lehetetlen. Mátyás hidjánál a vasuttöltés ujabb átvágását tervezik.

Szeged, márcz. 16. Felad. éjjel 10 óra 30 p. Constatálva van, hogy még 231 ház áll, köztük 72 lakhatatlan. Szegedről hajón 6000, vasuton 18,000, kocsin és gyalog mintegy 20,000 emker menekült.

A város a vidéki hatóságokat felszólitandja, küldjenek a náluk levő menekültekről részletes kimutatást, hogy nyilván tarthassák őket. Van Szőreghen 4000, Deszken 1000, Szentiványon 400, Zomborban 300, Zsombolyán 600, Makón 5000 menekült stb. Vizbefultakról nincs kimutatás, mondják, hogy számuk nem oly nagy, mint hitték. Alföldi töltésen egy őrházból Kende Tibor négy személyt kimentett. Ő Felsége a király kimerítő jelentést kért a katasztrófáról. Tervezik az alföldi töltés magasitását, bennszorult viz kiszivattyuzását.

A rémes éj.

(Szeged pusztulása.)

A „Hon"-nak irják: Rémséges, borzasztó éj volt ez, a szél orkánszerüleg dühöngött esti 9 órától egész reggelig. Oly hullámok verték a dolgozó munkások ezreivel megrakott végpartokat az alföldi vasut mentén, hogy a munkásokat a tetőről levágta a töltés alá. Mindenki ajkáról ellebbent a végzetes szó: elvesztünk. Ekkor már a nép ezrei a város minden részéről ki gyalog, ki kocsin, eget verő jajkiáltással menekült a városból kivezető egyetlen uton, Ujszeged felé. Ugyane pillanatban, éjfél után 2 órakor egy erős hullám 12 öl hosszaságban a város északnyugoti részén, a székhalmi átjárónál elszakitotta a védtöltést; a munkások és katonaság, mint megannyi vészhirnök rohant a városba az ölnyi magasságban hömpölygő viz előtt. A katonák megadták a vészlövéseket.

Ekkor még együtt ült a vizvédelmi bizottság, mely kijelentette, hogy a munkások a halál pillanatáig, utólsó erőig dolgoztak, de menekülniök kellett . . . Félhármat ütött az óra . . . rendeletből megkondultak a város összes harangjai s ezek rémséget keltő hangjai mellett kezdődött meg a 80 ezer magyar által lakott és Szeged városának nagy temetése... Mohács, Pest 38-ban csekélységek Szeged pusztulása s halálához képest.

Ágyudörgés és harangzugás közt a kétségbeesett nép ezreinek menekülése a bömbölő viharban szivet megrendittő s irtozatot keltő látvány volt. Siró családapák és anyák gyermekeikkel — mindenüket az ár pusztulásának hagyva áldozatul — futottak, menekültek. Hát a kik megkéstek, vagy menekülni öregség vagy tehetetlenség miatt nem birtak futni!! Elvesztek mind egy szálig az árvizben.

A pusztulást, veszedelmet tollal leirni lehetetlen! Három óra után a roppant sebességgel jövő viz már elboritotta a felsővárost, Rókust, a Móra város felől lévő részt és alsóvárost is. E helyeken az első hullámlökés a házakat, mint a polyvát elsöpörte százával egész utczahosszában. Az eldőlt épületek alá igen sok embert temetett el a rombolás. Százakra megy az emberhalál.

Reggeli 9 órára nagy terjedelmü városunkból már csak a belváros magasabb pontján levő nehány darab utcza volt szárazon. A többi helyeken városszerte a házak fél öltől 2—3 öles vizben állak, de csak pár óranegyedig, mert az árban az egész külváros házai, köztük több téglából készült épület is összeomlott! . . . Hány szerencsétlent temetett el az összeomlott ház e helyeken, azt csak Isten tudná megmondani. A mentők mondják, hogy igen sok lerogyott épület alól tompa jajkiáltás hallatszott ki a viz színére. Ily helyeken egész család temetkezett a borzasztó hullámsirba. Egy óra mulva már több holttestet is fogdostak ki a vizből, köztük legtöbb gyermeket.

A mentés kora hajnalban meg lett kezdve; a csónakok, pontonok, ladikok működni kezdtek, de igen csekély eredménynyel eleinte, mivel egyes utczákban oly erővel rohant a magas viz, hogy a a katonák által hajtott pontont háromszor is viszszavágta a sebes ár az utcza bejárástól.

Tegnap minden 2—2 perczben hallatszott egy-egy ágyudörejhez hasonló hang, ez a vizbe omlott házak dörgése volt. Az összes külváros házai fölött sik viz terül el, mélyen fekszenek alatta szegény és szerencsétlen népünk évtizedek alatt szerzett keresményei.

A Tiszamenti városok.

Szentes, márczius 16 déli 12 óra 20 p. A kormány részéről szakértőül ide küldött Bodoki felügyelő véleménye szerint a töltések megtartása nagyon valószinü, de csak ugy, ha körülbelől 1500 ember álland folyton a védelem czéljából rendelkezésére; e lelet Stammer alispánnal és a város vészbizottságával közöltetvén, ennek folytán nagyobb számu fizetett napszámosoknak beállitásáról történt gondoskodás.

Csongrád, márczius 16. d. e. $10^1/_4$ óra. 24 óra óta 24 centimeter apadás, megrongált gátjaink helyreigazitva, tartalékanyagok nagy menynyiségben szállittatnak, összes közerő kitartással dolgozik, most nyugoti szél támadt.

A TÖRVÉNYHATÓSÁGOKBÓL.

Torda-Aranyosmegye bizottmányi gyülése.

Megyénk tavaszi rendes közgyülése f. hó 17-én tartatott meg. A nagyon népes közgyülésből a főispán ő méltóságának a gyülésbe leendő meghivására h. alispán egy hat tagu bizottságot nevezett ki, a mely hivatásában eljárva, a bizottság élén megjelent főispán br. Kemény György zajos éljenzéssel fogadtatott. Főispán a közgyülést egy szép beszéddel nyitotta meg, örömét fejezvén ki a felett, hogy a bizottsági tagok oly szép számmal jelentek meg a gyülésre, a mi azt bizonyitja, hogy a jelenlegi törvényhatósági bizottságok által helyesen vannak pótolva, és korszerűen lettek átalakitva a régi megyei gyülések (márkális székek) és hogy Torda-Aranyosmegyében a közügyek iránti részvét nem halt ki, de él, hatni és tenni akar!

Inditványozza továbbá főispán, hogy ő felségeiknek ezüst lakadalma alkalmából teendő üdvözlet iránt a közgyülés intézkedjék, „hogy az osztrák-magyar birodalom első, erényekben, szivjóságban, bölcsességben leggazdagabb felséges királyunk családjának kivánjunk kiérdemelt és zavartalan családi boldogságot, megelégedést és hosszu életet. . . . S tekintettel továbbá azon csapásra, a mely a Tiszának kiáradása által Szeged városát és vidékét érte, adakozásra hivatnak fel a bizottsági tagok a főispán által, mi végből a közgyülés asztalára kitett aláirási ivet főispán a maga részéről 50 frttal nyitja meg, s rövid idő alatt közel 110 frt gyült össze.

A főispáni megnyitó beszéd után főjegyző Rediger Béla, mint h. alispán terjesztette elő a mult 1879-ik év második feléről szerkesztett részletes jelentését, a melyből — főbb adatok gyanánt — kiemelem a következőket:

Mult év második felében beadványi jkönyvre jött összesen 3795 ügydarab, a melyek 8 kivételével mind ellátást nyertek. Vadász-jegy kiadatott a 12 frtosokból 37 drb, a 6 frtosokból 1 drb, a 2 frtosokból 36 drb. Külföldre szóló utlevél kiadatott 19 egyénnek. Bizottsági közgyülésben tárgyaltatott 240 ügydrb, a közig. bizottsági gyülésében 691 drb, marhalevél-ürlap kiadatott az 5 krajczárosból 20589, a 3 krajczárosból 9324 darab.

Tüzeset a mult félévben 7 fordult elő, tűz martalékául esett érték 1233 frtot tévén. A személy- és vagyonbiztonság nagyobb mérvben egyszer sem lett megzavarva.

A kebli pénztár forgalmát illetőleg: 1) javadalmazati alap tett összesen 18,136 frt 26 krt, a melyből kiutaltatott 17,818 frt 39 kr, 2) az utmunka megváltási alap tett 3149 frt $60\frac{1}{2}$ krt. a melyből kiadattatott 2068 frt 29 kr, 3) a közigazgatási letéteményi alap tett 3851 frt 2 krt, a melyből kiadattatott 2411 frt $34\frac{1}{2}$ kr, 4) a reál-oskolai alap tett 5952 frt 52 krt. A megyei közp. börtön kezelést illetőleg 1878-ik év jul. 1-től bebörtönözve volt 171 férfi és 23 nő. A mult félévi gazdasági állapot kitünő volt, a gazda munkáját, fáradságát, bőtermés jutalmazta. Őszi, tavaszi buza, takarmány félék, bor, káposzta s más kerti vetemények bőven teremtek, a gyümölcs termés azonban közepes volt. A közegészségi állapot a mult félévben általában kedvező volt. Az adó-ügy állását illetőleg, a mult év második felében egyenes adóból készpénzben befolyt 267,350 frt 61 kr, azonban az egyenes adó illetőség teljes fedezéséhez még 26,695 frt 90 kr hiányzik, ezen összegen kivül még fennáll 128,307 frt $10\frac{1}{2}$ kr régibb hátralék.

E szerint tehát a megyének 504,165 frt 7 krt tevő összes adótartozására az 1878-ik évben befolyt 349,162 frt $6\frac{1}{2}$ kr, hátralékban maradott 155,003 frt $\frac{1}{2}$ kr. A népnevelést illetőleg: Van a megyében 26 községi és 179 felekezeti oskola. Iskola kert 107, faiskola 59, testgyakorló tér 73, nép könyvtár 4, iskolai könyvtár 6.

A megye mult félévi közigazgatási állapotát hiven feltüntető h. alispáni jelentés a közgyülés által éljenzéssel fogadtatott s tekintettel a főjegyzőnek azon fáradhatatlan ügybuzgalmára, hogy mint h. alispán az alispáni teendők mellett a főjegyzői teendőket is teljes odaadással végezte, Tisza László inditványára Rediger Béla főjegyző részére a közgyülés jkvnyvileg hálás elismerést szavazott meg.

A főjegyzői jelentés után az alispáni és az aljárai alorvosi állomás betöltése érdekéből a kijelölő bizottság lett megválasztva, a mely a kijelölés megejtése végett a főispán vezetése alatt visszavonulván s rövid tanácskozás után ujra megjelenvén: a bizottság nevében főispán jelentette, hogy az alispáni állásra csakis Veress Dénes jelöltetett ki, miután senki más nem jelentkezett; ami végből nevezett Veress Dénes közfelkiáltással Torda-Aranyosmegye alispánjának

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

lett kikiáltva. Főispán inditványára Tisza László elnöklete alatt egy 8 tagu bizottság lett ezután kijelölve az uj alispánnak a gyülésbeni meghivására.

Kevés idő mulva az uj alispán a gyülésbe megjelenvén, a közgyülés által lelkes éljenzéssel fogadtatott. S miután a megyei közgyülésnek a benne helyezett nagybecsü bizalomért köszönetet mondott s igérte, hogy mint uj alispán is hivatalos állásának becsülettel fog megfelelni s mind azt, a mi a megye jólléte előmozditására szolgál, az ő munka erejét szabványozó tiszttársai és a megyei bizottsági tagok támogatása mellett, megtenni nem késend; — a hivatalos esküt azonnal letette. Az erre ujolag felhangzott „éljen" után a főispán is a maga részéről teljes megelégedését nyilatkoztatta ki a választás felett. Itt megemlitem, hogy a közig. tisztviselők tisztelegni mentek uj főnökük szállására, a hol Rediger Béla üdvözölte az alispánt röviden és szépen elmélkedvén a felett a théma felett: az „éljen"-hez mily közel van sokszor a „feszisd meg", levonva, hogy az „éljent" uj hivataloskodása alatt soha se váltsa fel a „feszitsd meg."

A jelzett ünnepélyes actus után a közgyülés további folyamát röviden a következőkben ösmertetem: előadó alj. Nagy Olivér által előterjesztetik a megye mult évi zárszámadása, a melyből kitünik, hogy a bevétel tett 36231 frt 17 krt, a kiadás 35932 frt 47 krt. A számadás megerősités végett a belügyminiszter urhoz fog felterjesztetni. Kihirdettetett az 1878-ik évi XXX., XXXI., XXXII., XXXIII., XXXIV., XXXV., XXXVI. és az 1879 ik évi II-ik T. Cz.

Előterjesztetik a nmlgu belügyminiszter urnak a f. évre előirányzott megyei költségvetést tárgyazó leirata, a mely szerint az összes kiadások 37490 frttal, a megye saját bevételei czimén előirányzott fedezet pedig 1500 frttal hagyatik helyben; a mely eredmény folytán tehát 35990 frtot tett azon szükséglet, mely még fedezetet igényel

A törvényhatósági átiratok között megemlitem Pest-Pilis-Solt-Kis kunmegyének az 1876 évi VI-ik t. cz.-nek a fegyelmi biráskodást gyakorló öt tagu választmány megalakitására vonatkozó 52-ik §-a, valamint a fegyelmi eljárás módositásáról szóló ugyanazon évi VII-ik t. cz.-nek a fellebbezéshez vonatkozó szakaszai megváltoztatását, ugy Sopron városának a fényüzési adó eltörlését tárgyazólag a képviselőházhoz intézett s pártolás végett megyénk közönségének megküldött feliratát, mely feliratok hasonló szellemü feliratokkal pártoltaltatni határoztattak.

Végül megemlitem, hogy az aljárai orvosi állomásra toroczkai orvos Adorján Menyhért lett megválasztva.

Torda, 1879. márcz. 17. *N. A.*

Adakozások az alföldi vizkárosultak javára.

Szerkesztőségünknél ujabban adakoztak: Pattantyus Lukács 5 frt, Bellusics János 3 frt, özv. Gölner Károlyné 1 frt, Bakcsi Mari 1 frt, Dr. Abt Antal 4 frt, Vasárnap f. hó 16-án a kolozsvári iparos-egylet tagjai által, mindkét tekeasztal jövedékeit a szegedi vizkárosultak javára engedményezte át az igazgatóság, brutto bevétel 7 frt 61 kr., fefizetésekből 9 frt 39 kr. Összesen 17 frt o. é. Az iparosok hitelszövetkezete 10 frt. Dr. Concha Győző 10 frt., Bodor László 2 frt., Kiss Ferencz 1 frt., id. Bodor Pálné 2 frt., id. Bodor Pál 3 frt. Összesen 59 frt. Eddigi gyüjtésünk összege: **833 frt 94 kr.**

Élelmi szerekben az adakozások a szegediek számára a legszebb sikerrel folynak; eddig reggel 10 óráig begyült: Kenyér 400, szalonna 9 drb, sonka 6 darab, füstölt hus 3 drb, szilvaiz (lekvár) 6 ltr, liszt 42 klgr, bor 10 üveg, tojás 50 drb, alma 50 drb, borsó 31 ltr, bab 53 ltr, lencse 5 ltr, hagyma 10 koszoru, krumpli 3 véka, rizs 2 klgr. kávé 2 klgr, czukor 3 klgr. Téli férfi kabát 1 drb, nyári 1 drb, nadrág 1 drb, mellény 2 drb, férfi kalap 1 drb, női 1 db, női ujjas 1 drb, harisnya 4 pár, ing gallér 8 drb, férfi czipő 1 pár, karton 43 rőf, láda üres 24 drb, hordó üres 12 drb.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1879. márcz. 18.

— **Segélyért kiált** a magyar Alföldnek a Tisza árjával küzdő s az ártól elboritott népe. Szeged és más három község már elsepertetett a föld szinéről az elemek által s nincs magyar a hazában, kinek szive mélyéig ne nyilalna a kunyhójából kiüzött s mindenétől megfosztott legjobb testvéreink segélykiáltása. A fájdalmas részvét nagy és általános, de csak akkor igaz, ha tettekben nyilvánul. Jöjjön tehát kiki és tehetségéhez képest igyekezzék enyhiteni filléreivel a legmagyarabb lakosság nyomorát! Az alföldi vizkárosultak javára adományokat a legcsekélyebb összegig örömmel közvetitünk s hirlapilag nyugtázunk.

— **A városi** képviselő-testület által e czélra kiküldött ünnepélyt rendező bizottság, valamint a pénzügyi szakozstály tegnap együttesen tartott ülésében megállapitotta nagyjában az ő Felségeik ezüst lakodalmának napján Kolozsvárvárosa által tartandó ünnepélyességek programmját. A bizottságok, ő Felségének a Királynak utóbbi legmagasabb levelében valóban fejedelmi magasztossággal kifejezett abbeli kivánságához hiven, hogy t. i. a törvényhatóságok a királyi pár házassági jubileuma alkalmából rendezni szándékolt ünnepélyességek költségeit forditsák a szerencsétlen szegediek javára: egyhangulag kimondták, hogy a jubilaris ünnepély rendezésénél minden kiadást mellőzni legméltóbb hódolat lesz a fejedelmi pár iránt, másfelől pedig a máskülönben rendezendett ünnepély költségeinek a szegediek részére leendő adományozását fogja javaslatba hozni a közgyülés előtt. Eszerint a tervezett kivilágitás, hódolati küldöttség felküldése, szinházi ingyen előadás és banquette (a város által rendezve) elmarad, hanem az ezáltal megtakaritott kiadások az árvizkárosultak javára esnek, mely czélra a bizottságok a képviselőtestület előtt 2000 forintot fognak megszavazásra ajánlani. Azonban, hogy Kolozsvár városa külsőleg is kifejezze alattvalói hódolatát ő Felségeik iránt, valamint hogy ő Felségeik örömünnepén való részvevésének is kifejezést adjon: az ünnepélyt rendező bizottság a következőket fogja ajánlani a közgyülésnek: I. Hódolati felirat intéztetik ő Felségeikhez, melyben ki lesz fejezve, hogy midőn-Kolozsvár város törvényhatósága lemondott az ünnepélyességek külső diszéről: ezáltal ő Felsége legmagasbb akaratának hódolt, az árvizkárosultak számára adományozván. A felirat diszkötésben calligraphiae fog kiállittatni. II. A jubilaris nap előestéjén a nemzeti szinházban hivatalos diszelőadás (théatre paré) rendeltetik. III. A jubilaris nap reggelén a katonai zenekar az utczákat zenével be fogja járni; ezirán a katonai parancsnokság megkeresendő leszen. IV. D. e. 9 órakor a közgyülési teremben a képviselő-testület és közönség jelenlétében ő Felségeiknek a törvényhatóság által már régebben megrendelt és Kővári Endre festész ur által festett olajfestésü arczképeik ünnepélyesen le fognak lepleztetni. V. D. e. 10 órakor hálaadó istenitisztelet tartatik a főtéri plebániai templomban s azon az összes városi és más hatóságok, valamint a képviselő-testület ünnepi diszben megjelennek. VI. A más kedvezőbb viszonyok között megtartandott hivatalos társaslakoma (banquette) helyett „a városi szegények megvendéglése" czimén a városi szegények házában a városi pénztárból, a Szent Erzsébet agghházban levő szegények ez intézet pénztárából meg fognak vendégeltetni, azon szegények pedig, kik a városi pénztárból rendes pénzsegélyt élveznek, ez alkalommal kétszeresen fogják kapni azt. Végre VII. a dalegyletek fel fognak szólittatni, hogy a lövöldében a lövész-egylettel valamely jótékonyczélu előadást, esetleg népünnepélyt rendezzenek. A felirat szövegezésével a polgármester és Szász Béla bizattak meg. Végül minthogy épen a jubileum napjára Kolozsvártt a költözködés napja esik, hogy az általános költözködéssel és hurczolkodással ne zavartassék meg a jubilaris nap ünnepies szinezete: a bizottság ajánlani fogja a képviselőtestületnek, hogy a Szent-György napi költözködést hatósági rendelettel tegye át ápril 26-ára.

— **A Redouteban** vasárnap érdekes kis zeneestély és kedélyes tánczvigalom folyt le: Szenkovics Gyula zongoratanár mutatta be tanitványai előhaladását egy csinosan összeállitott programmban, melyben természetesen a zongora vitte a főszerepet. Az estélyen nem nagy, de mind csupa zenekedvelő és zeneértőből álló közönség jelent meg. A zeneestélyt fél 8 óra tájt kezdték, Szenkovics Ilona k. a. nyitván meg azt Lisberg „Marche triomphale"-jával." Utána Ákoncz Anna k. a. foglalta el helyét a zongoránál és Szenkovics János (I. hegedü), Jánosi Béla (brácsa) és Keresztei Lajos (gordon) urakkal Hummelnek egy szép quintettjéből adta elő a prestót teljes praecisióval. Bogdán Róza k. a., ki ekkor következett, Schubert gyönyörü Forellen-Quintett-jében játszta a zongora-részt. — A közönség zajos tapsokkal fogadta Bogdán Róza kisasszony játékát, mely egyaránt egyesitett magában fejlett technicát és bizonyos előadási csint erős tactus érzékkel. Különben csak az Andantét és Scherzót adta elő a k. a. még pedig Vajda E. (I. hegedü), Jánosi László (II. hegedü), Jánosi Béla (viola) és Keresztei Lajos (gordon) urak közremüködése mellet. Utánok Bogdán Andor foglalt helyet a zongoránál s Döbler „Valse brillante"-ját adta elő. Erre ismét egy trio következett: Haydn G-dur triójából a Presto; Bogdán Ilona k. a. (zongora), Vajda E. (hegedü) és Magyarosi Gyula (fisharmonium) urak adták elő, s a közönség élénk tapsai követték előadásukat. Még két zongora-solo és két trio volt a programmban: Chopin „Polonaise"-za, melyet dr. Máthé Dénesné urasszony adott elő épen oly kifejezési erővel mint a kezdet stádiumán már rég tulhaladt szép technicával. A másik solo a kis Merza Ida k. a. játéka volt; a kicsi kisasszony, kinek ujjai alig érnek még be a zongorán 6 hangot, olyan kedves elfogulatlansággal adta elő négy kis piéce-ét, mintha mindig csak nyilvánosan játszott volna. A két trio egyikében Gajzágó Riza, a másikban (Godefroidtól) Merza Gizella k. a. játszták a zongorapártit. A közönség nagy érdeklődéssel s elismeréssel fogadta Szenkovics ur tanitványainak előadásait, mert meggyőződött ezuttal is, hogy Szenkovics ur szakértelmével és szorgalmával rövid idő alatt szép eredményt tud felmutatni összes tanitványaival. A vasárnapi zeneestély is erről tett fényes bizonyságot, mert ugyszólva egészen kezdőkkel olyan programmot állitott egybe és exequált, melynek minden egyes darabját élvezettel lehetett végig hallgatni, a minthogy a jelenvolt társaság minden egyes darabot és közremüködőt élénk tapsokkal tüntetett ki. Az egész estélynek azon Bach A moll concertje volt a fénypontja, melylyel Szenkovics ur programmon kivül kedveskedett a társaságnak; a gyönyörü compositiót dr. Máthé Dénesné urasszony (I. zongora), Ákoncz Anna k. a. (II. zongora), Bogdán Róza k. a, (III. zongora) és Szenkovics Ilona (IV. zongora) adták elő Nagy Gábor, Vajda E., Szenkovics János (I. hegedü), Jánosi László, Mara (II. hegedü), Schuszter és Jánosi Béla (viola), Keresztei Lajos és Boytha Miklós (gordon) urak vonónégyes kisérete mellett, még pedig olyan nagy erővel, olyan müvészi szabatossággal és készültséggel, hogy bármely nagyszabásu hangverseny nek diszére vált volna. A közönség zajosan megtapsolta a közremüködőket, de éljenezte főkép Szenkovics urat ugyannyira, hogy neki is engedni kellett a közóhajnak s tanitványai után a zongorához ülni; saját szerzeményü Magyar ábrándját játszta el Salamon János és még öt társa jó czigány zenéje mellett. Mondanunk sem kell, hogy Szenkovics ur játékát a közönség hatalmas tapsai követték. Tiz óra felé járt az idő, midőn a minden részletében sikerült hangverseny véget ért, de nem a mulatság; sőt ekkor kezdődött a legjava. A szép tanitványok, valamint a társaság többi „tanzlustig" tagjai tánczra kerekedtek és aztán Salamon János jó zenéje mellett ugy eljárták a legjavából szinte hajnalig, mintha a farsang kellős közepében lettek volna.

— **Gegenbauer** József zongoratanár ur f. hó 21. 23. és 25-én felolvasást tart a zongorajáték fejlődéséről. A felolvosást zongorajátékkal s illetőleg gyakorlati példákkal fogja illustrálni. Minthogy Gegenbauer ur nem beszél szabatosan magyarul: ez okból németül fogja tartani felolvasását, melyen egyébiránt csak a meghivottak jelenhetnek meg. A felolvasás a városházánál a közgyülési teremben lesz.

— **Kimutatás** a kolozsvári iparos egylet által az 1879-ik évi február hó 1-én sajátház alapja javára rendezett tánczvigalom bevételeiről. Bevétel belépti jegyekből 465 frt, felülfizetésekből 96 frt 30 kr összesen: 561 frt 30 kr, kiadás 340 frt 67 kr, a ház alapja javára maradt tiszta haszon 220 frt 63 kr. o. é. Felülfizettek: Bokros Elek 10 frtot, Bokros Ádám 3 frt 50 krt, Nedorosték János 2 frt, Benigni Samu 5 frt, Barcsay Jánosné 1 frt, gr, Bánnffy Béla 5 frt, Sugár József 5 frt, mélt. Simon Elek 10 frt, Gámán Zsigmond 3 frt, Deák Pál 2 frt, Pávai Antal 50 kr, Bányai Györgyné 2 frt, Gunesch Károly 1 frt 50 kr, Knauer József 1 frt, Szépes Mihály 50 kr, Babos Sándor 3 frt 50 kr, Hutflesz Károly 5 frt, Horváth Gyula 50 kr, Horváth Lajos 50 kr, Horváth Imre 50 kr, Szőcs Péterné 1 frt, Markó Ede 50 kr, Gámenczi János 1 frt, Gergely Ferencz 50 kr, Bogyó István 50 kr, Demeter József 50 kr. Széky Miklós 3 frt 50 kr. Sárosy Pál 50 kr, Rog István 50 kr, Rignát Sándor 50 kr, Barna Ferencz 50 kr, M. gr. Eszterházy Kálmán 3 frt, Volten Józse. 50 kr, Keresztei Lajos 50 kr, Valter Ede 1 frt, Valter Edéné 1 frt, Czirják Samu 2 frt, Ferenczi Ignácz 1 frt, Püspök nagymélt. Fogarasi Mihály ur 5 frt, Kirmayer Károly 1 frt, Balog Lajos Gyaluból 2 frt, Valter Gusztáv 80 kr, Névtelenek 4 frtot, mely nemes adakozásért hálás köszönetét nyilvánitja a rendező bizottság.

— **Komáromi Béla** népénekes társulata tegnapi jövedelmének felét a Faunoniában a szegediek javára szánván, a rendőrség ez uton 15 frtot vett be.

— **Az állam** részéről a kolozsvári kir. tudomány-egyetem vegytani intézete számára egy az egyetem és muzeumkert közti területen tágas telken lévő terjedelmes, emeletes és solid, a szomszéd házaktól lehetőleg elszigetelt épület megszerzése szándékoltatván, figyelmeztetnek az érdekeltek, ilyen háztulajdonosok, hogy eladási szándékukat az egyetem gondnoka Lápossi Márton urnál bezárólag e hó 20-ig jelentsék be.

— **A phonográf** ismét visszaérkezett városunkba s a Nemzeti szállodában d. e. 1 frtért, délután 50 krért hallható és látható.

— **A nagy-szebeni** postaigazgatóság pályázatot hirdet postatiszti esetleg postahivatali gyakornoki állomásra a nagy-szebeni postakerületben 300 frt biztositék letétele mellett 600 frt fizetés és 100 forint lakpénzzel, illetőleg 300 frt évi segélydijjal. Kérvények három hét alatt a n.-szebeni postaigazgatósághoz intézendők. Nagy-Szeben, 1879. márczius 15. A m. k. postaigazgatóság: Follért.

— **A szegedi** árvizkárosultak javára Geiger Albert zongoraművész a legközelebbi pénteken este Maros-Vásárhelytt hangversenyt rendez, melyen a város legkitünőbb mükedvelői fognak közremüködni. A hangverseny a Transylvania szálloda disztermében lesz, hogy a szellemi élvezetben a lehetőleg minden zenekedvelő részesülhessen, belépti dij megszabva nem lesz, hanem kiki tetszése szerinti összeget tesz a perselybe — a mint ez a tavalyi fillérestélyeken volt.

— **Nagy-Szebenben** a zene- és dalegyletek szintén rendeznek előadást a szegediek javára. Az előadást a városi zene-egylet kezdeményezte s a közremüködésre fölkérte a német és magyar dalegyleteket, valamint a román zeneegyletet is.

— **Egy adat**, a közigazgatási tisztviselői qualificatióhoz. Sz. D-megye központi tisztikarához egy jól dijazott tisztviselő a következő jelentést küldötte: *„Idei 178 sz. a. nekem P—i körjegyző F. J. urnak, átkezelési meghagyásból kifolyólag, annak következtébe a nevezet körjegyző jelentését hozzám tuvén meg, van szerencsém jelenteni, hvgy a kérdéses P—i V. J. férjezet J. S. édes atya V. J. ingatlan hagyatékának telekjegyzőkönyvi száma A 1—182."* — E szóról szóra, de a nevek rövidításével lemásolt jejentés is szolgáljon tanuságul arra, hogy a közigazgatási tisztviselők qualificatiójának törvényhozásilag való megállapitása már mulhatlan szükséggé vált.

— **Szörcse veszedelme** Háromszéken. Az elemek dulnak, mintha az Isten bosszuló angyala működne. Szegedet az árviz, Szörcse községét csaknem ugyanazon pillanat és szélviharban a tűz teszi tönkre. 37 épület, 27 barom és 5 emberélet esett a láugok martalékává. Hir szerint a tűz Szörcsey Boldizsár laktelkén ütött ki s a szélvihar szárnyán repülve csakhamar az egész községet elboritá.

— **Berlinben** a szegediek segélyezésére megindult mozgalom nagyszerü arányokat ölt. A vörös-kereszt társulat a császárné kifejezett óhaja folytán küldötteket küld le Szegedre, a kik pénzt visznek. A segélyző bizottságban a legtekintélyesb polgárok részt vesznek tagokul. Az elnök Ravenne. Holnapután van a bizottság első ülése. Ezenkivül a bankházakból második segélybizottság alakul, melynek élén Bleichröder és Hansemann állanak, kik igen emelkedett hangu felhivást bocsátottak ki. A berlini operaházban előkészületek történnek a Szeged javára rendezendő nagy előadásra; az összes berlini szinházak legkitünőbb müvészei megigérték közremüködésöket.

— **Gróf Zichy** jelmelmezbálja Konstantintápolyban. Az idény utolsó nagy hivatalos tánczvigalma Konstantinápolyban gróf Zichy osztrák-magyar nagykövet jelmezbálja volt, mely leginkább ragyogó pzmpája által tünt ki. A spanyol követ neje mint Saba királynője jelent meg, s megbecsülhetetlen értékü gyémánt féléket viselt. A franczia követ bájos leánya a legesinosabb elszászi pórnő volt, ki valaha sziveket hóditott. A követségi titkárok és fogalmazók rendkivüli sokoldaluságot fejtettek ki a jelmezek producálásában, ugy hogy e jelmezbál nemcsak igen vonzó látványt nyujtott hanem egyszersmind a legelső helyet foglalá el mindazon vigalmak között, melyek a diplomatia részéről a most lefolyt farsang alatt rendeztettek.

— **Árviz Bordeauxban és Havrenál.** Mily általános és ellenállhatatlan erővel pusztit az idén a viz, mutatja ama csapás is, mely Bordeaux városát, Francziaország egyik legnagyobb tengeri kikötőjét és kereskedelmi emporiumát sujtotta. A Gironde Bordeauxnál ömlik a tengerbe, de épen a torkolata előtt nagy kanyarulatot tesz, ugy hogy Bordeaux egyik városrésze, a Faubourg la Bastide, Garonne, ugy az idén a Gironde is, a téli nagy havak olvadása által, messze tulcsapott medrén. Magánál Bordeauxnál, hol rendesen 500 méter szélességü e folyam, ma háromszor oly nagy területet boritott el vizzel, ugy hogy Bordeaux emlitett városrészét egészen elöntötte az ár. — A franczia illustrált lapok most érkezett számai számos képet közölnek a katastrófáról. A Gironde áradása egyébiránt nem is áll egyedül magában Francziaországban sem. A Szajna is kiáradt Havrenel, anélkül azonban, hogy magát a várost is elöntötte volna.

— **Halálozás.** Részvéttel értesülünk, hogy zilahi Kiss Elek ügyvédné, született Pákei Krisztina az éjjel 11 órakor övéi nagy fájdalmára hosszabb szenvedés után megszünt élni.

CSARNOK.

Egy nóta.

(Mal apropos.)

A függetlenségi körben nem igen telt meg az adakozási iv, s Kakas Márton hihetőleg arra irta az „Üstökösben" az itt következő nótát:

Egyesben is, chorusban is
Jajgatunk érted, Szeged:
De a szabaditásodhoz
Mi nem adunk egy szeget.
Szidjuk az átkos kaurmányt
S a közös hadsereget
S a vihart is, a mit rátok
Ez a kormány ereget.
De ha azt kérdik, hogy hát mi
Segélytökre mit adunk?
„Semmit!" hiszen mink már ugyis
Nagy hazafiak vagyunk.
Ha éheztek, ott a kormány,
Az süttessen kenyeret,
Hogy ha usztok, ott a baka,
Az koptasson tenyeret.
Mi csak sirunk, könyeinkkel
Szaporitjuk az özönt
S minthogy igaz honfi mással,
Mint borral fel nem köszönt:
Iszunk értetek de nagyot:
Más fogyassza a vizet.
Ha az egyik Tisza kárt tett,
Ott a másik: majd fizet!
Földet hányni? Azt megtesszük,
De a kormány fejére,
Szentheverdel napot kérünk
A vész ünnepélyére.
Huzzuk a halálharangot
requiemet,
S éneklünk tásból
Hanem a feltámas et.
Nem csinálunk érde va,
Szivünk, szájunk ugyan ny
De a zsebünk zárva van,
Mert mi nagy honfiak vagyunk,
Ez már régen irva van.

K—s M—n.

NEMZETI SZINHÁZ.
Bérlet 147-ik sz.
Kolozsvárt, szerdán, márt. 19. 1879.
Brankovics György.
Eredeti szomorujáték 5 felvonásban. Irta: Obernyik Károly. Rendező: Szentgyörgyi.
Kezdete pontban 7 órakor.

A „KELET" magán táviratai.

Feladatott **Budapesten** mar. 18. 10 ó 40 p. d. e.
Érkezett Kolozsvárra mar. 18. 11 ó 20 p. d. e.

A királyt miniszterei vel Szegeden tegnap fogadta Dáni, Pálfi, Kállay. Pálfy mondá: elveszett mindenünk, csak hüségünk nem. A király mondá: Szivem fájdalma vezetett ide, nem kell busulniok, van és lesz segitség elegendő. Tiszának mondá: Az ujságok nem rajzolták oly borzasztónak a város helyzetét, mint a milyen. Mikor a romokat látta, könnyezett, a kórházban, iskolában meglátogatta a menekülteket, megsimogatta a gyermekeket. Sokak nevét feljegyzé. Temesváron is meglátogatta a menekülteket, mikor elbucsuzott mondá: Szeged szebb lesz, mint a milyen volt.

A királyné megtudva Irlandban a szegedi szerencsétlenséget, két kéttel megrövidité ott való tartózkodását s azonnal utra készült. Tisza Kálmán a város szervezése felett tanácskozott; Szeged körül körtöltést csinálnak.

Az árvizes vidékek összes rossz vistáit haza bocsátják.

Érték- és váltófolyam.

1879. márczius 17.

Magyar aranyjáradék	86.—.
„ kincstári utalv. 1 kibocsát	—.—.
„ „ „ 2 „	119.—.
„ keleti-vasut elsőbség 2 „	76.75.
„ „ állami kötvény 1876 év	67.75.
„ vasuti kölcsön	103.75.
„ földtehermentesitési kötvény	82.—.
temesi „ „	77.75.
erdélyi „ „	76.50.
horv. slavon „ „	86.50.
magy. szőlődézma váltság „	83.50.
Oszt. egységes államadósság papirban	64.40.
„ „ „ ezüstben	64.80.
„ aranyjáradék	76.80.
1860. államsorsjegy	117.60.
Oszt. nemzeti bank részvény	792.—.
„ hitelrészvény	244.—.
magyar. hitelbank	231.75.
Ezüst	—.—.
Cs. k. arany	5.54.
Napoleond'or	9.31.
Német birod. mark	57.45.
London	116.95.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
Bókósy Károly.

Az Edison-féle
HANGIRÓ
(phonograph)
visszatérő utjában
még e hó 19-én és 20-án
(bezárólag)
Kolozsvártt a nemzeti szálloda 25 sz. szobájában hallható lesz.
Belépti dij délelőtt 11 órától 1 óráig 1 forint.
D. u. 3 órától 6-ig 50 kr.

Perl fogorvos
tudományos utazását **Amerikára** is kiterjesztette s jelenleg **Philadelphiában** időz és rövid idő alatt, új tapasztalatokkal gazdagon, fog **Kolozsvárra** visszatérni. **Salicyl szájvize** és **fogpora** kapható Kolozsvárt Dietrich S. urnál, M.-Vásárhelyt Fogarasi urnál, Gy.-Fehérvárt Csiky Imre urnál, N.-Enyeden Winkler urnál és Sz.-Somlyón Wégh urnál.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

(218—5) (224—300)

Elsinger M. J.
Bécs, Neubau 2.
Zollergasse.

esőköpenye, kocsitakarók, ágybetétek, sátorkelmék

Sz. **2384.** — 1879. (107) (2—3)

Árverezési hirdetmény.

Melynélfogva közhirré tétetik, hogy a sz. kir. Kolozsvár várossa tulajdonát képező **trencsénteri katona lóistáló melletti fogadó** 200 frt és az emésztethordók szamosmelléki rétje 190 frt 50 kr. felkiáltási ár mellett folyó évi ápril 24-től számitandó három egymásutáni évre **folyó évi április 3-kán**, a városház 4 számu termében tartandó nyilvános árverezésen haszonbérbe fognak adatni.

Az árverezés és szerződés feltételei, a tanácsház 8-dik számu irodájában előre megtekinthetők.

Kolozsvártt, 1879. mártius 14-kén.

(102) **IGÉRVÉNYEK** (3—5)

Hitel-sorsjegyekre csak $4\frac{1}{2}$ frt és bélyeg | **Bécsi-sorsjegyekre** csak **2** frt és bélyeg

a kettő együtt csak **6** frt és bélyeg

Fő-nyeremény **400,000 frt!** Fő-nyeremény

Húzás ápril 1-én.

Csak Bécs Wollzeile 13. **A MERCUR** kiadó hivatalának váltóüzlete Csak Bécs Wollzeile 13.

Chiococa-liqueur.

(75) (Liquor Chiococae fortificans), (3—25)

az újkor legbiztosabb és legjobb **szere** különösen a **férfierő** gyökeres és gyors

élesztésére és szilárditására,

kedvesség és fűszeres édes ízre nézve felülmúlja a legfinomabb és legnemesebb liqueurőket, nem csak gyomorerősitő, az emésztést elősegitő, étvágyat gerjesztő, hanem kitünő bizonyult erősitőital is mindenkire nézve, a ki

testgyengeségben szenved,

az alélt izmok élesztésére és erősitésére, az idegek és rugerejök friss működésre való élesztésére. Meglepő kellemetesen lelkesitő, élénkitő és buzditó hatásában. Ezer meg ezerek köszönik ezen hasonlithatlan élet-gyógyitalnak előbbi erejök visszanyerését, a mire nézve előkelőktől számtalan elismerő és hálairat áll szolgálatra, a melyek azonban (méltalomból) soha sem adatnak közre. Ára egy eredeti palaczknak röpirattal együtt 3 forint. Göngy 20 krajczár.

Fő-szállitótelep: Chiodi D. C. gyógyszertára a „Védangyalhoz,“ Bécs, Währing, Herrengasse 26 (a hova minden irásbeli megrendelés intézendő).
Fióktelep: Budapesten: Török József gyogyszerésznél.

(432—7) (9—*)

Alvilsavas mészszörp.

Párisi gyógyszerész Grimault és társa alvilsavas-mészszörp sikere mellőzhetlen, hurut, rekedtség, gyomorhurut, a légcsőágak gyuladása ellen, számos utánzásra adott alkalmat, melyek nem birnak hasonló becsével s másként készitvék.

Azon szenvedők, a kik Grimault és társa valódi alvilsavas-mészszörpét óhajtják kapni, sziveskedjenek minden üvegen az aláirást követelni.

Azon gyárosok, a kik a ragjegyen csak azt jegyzik meg: „Grimault és társa után Párisban,“ csak a t. cz. közönséget ámitják.

A kolozsvári Iparosok Hitelszövetkezete
f. 1879-dik év márczius 30-dikán délelőtt 10 órakor,
az IPAROS EGYLET helyiségében
közgyülést tart

Kolozsvárt, 1879. márczius 18. **Az Igazgatóság.**

A közgyülés tárgyai:

1. Az Igazgató jelentése a mult 1878-dik évi üzletről, a felügyelő bizottság jelentésével, s azoknak alapján a nyeremény felosztás.
2. Az Igazgatóság és felügyelő bizottság véleménye, a mult évben tett inditványra.
3. Három Igazgatósági és 20 felügyelő bizottsági tag megválasztása.
4. Jegyzőkönyv hitelesitésére 3 tag kinevezése.

A közgyülésen csak igazoló jegygyel vehetni részt. Az igazoló jegyek a törsbétetről szóló okmány elémutatása mellett **márczius 28 és 29-dikén az irodai délelőtti órákban** szolgáltatnak ki. (110 (1—3)

Legujabb könyvek.

Stein János

könyv- és zenemükereskedésében **Kolozsvárt**
kaphatók következő épen most megjelent
legujabb művek.

A magyar emigrátio a keleten.
Irta VERESS SÁNDOR, mérnök. Két kötet. Ára 3 frt 50 kr.

Államintézményeink és a kor igényei.
Irta SCHWARCZ GYULA. Ára 6 frt.

Béla futása
Hősköltemény XV énekben. Irta Dr. SZABÓ DÁVID.
Ára 2 frt.

Utmutatás a tápszerek, edények, szövetek és egyéb háziczikkek orvosrendőri vizsgálatára,
Orvosok, gyógyszerészek és rendőri közegek számára irta GALLIK GÉZA.
Ára 1 frt 80 kr.

Baka levelek a boszniai hadjáratból.
Irta SASVÁRI ARMIN, Mollináry baka.
Ára 60 kr.

Shakespeare jellemképei.
Ujabb tanulmányok. Irta BRANKOVICS GYÖRGY. Ára 2 frt 40 kr.

Politikai tűkördarabok.
Irta ZSOMBOR. Ára 1 frt.

Trévannes Jakab.
Franczia regény. Irta VINCENT JAKAB. Ára 80 kr.

Az erdélyi nemes fém-bányászat jelene s jövője.
Irta LUKÁCS LÁSZLÓ. Ára 60 kr.

Jön a rozson át.
Regény. Irta MATHERS B. HELÉN. Angolból forditotta Zichy Camilla. Három kötet. Ára 2 frt 40 kr.

SÁRGA KRISTÓF

fehérnemü és vászon-raktára
KOLOZSVÁRT,
(bel-középutcza, kisegitő alatt.)

Külföldi nagy kereskedők és gyárosokkali egyenes összeköttetésemnél fogva azon kellemes helyzetben vagyok n. érd. vevőimnek **kezesség mellett,** legjutányosabb áron valódi árúkkal szolgálni.

Raktáromban legnagyobb választékban kaphatók:

Férfi fehér-ingek, chiffon, creton és madepolan szövetből, sima himzett és redős gallérral, vagy a nélkül 85 krtól, 3 frt 50 krig.
Férfi szines-ingek, angol oxford, creton és madepolan szövetből 100 különböző mintára, jó szintartó 70 krtól, 2 frt 60-ig.
Szines és fehér gyapjú alsó-ingek és nadrágok 70 krtól 5 frtig.
Férfi alsó-nadrágok (gatyák) mindennemü szabású, legjobb len és pamut vászonból 70 krtól, 2 frt 50-ig.
Férfi legújabb gallérok és **kézelők** 4 rétü legjobb chiffon szövetből párja 40 kr.
Férfi szines-szél ü selyem, — len és pamut **zsebkendők** szegve 6 darab egy kötegben 60 krtól, 7 frtig.
Valódi len fehér-zsebkendők 6 darab egy kötegben 1 frt 50 krtól 7 rrtig. (387—8) (43—*)
Női-ingek len és pamut vászonból, sima himzet vagy redős, 1 frtól, 5 frtig.
Női háló reklik, 1 frtól, 5 frtig, fökötők len és chiffon vászonból 40 krtól 80-ig.
Női alsó-szoknyák és **nadrágok** 90 krtól, 7 frtig.
Női piquet reklik, nadrágok és **szoknyák,** 1 frt 50 krtól 5 frtig.
Függöny neczek. gyapju és pamut takarók, paplanok, madráczok mely utóbbiakból különösen nagy raktárt tartok.
Legujabb szerkezetü **esőernyők,** 1 frt 40-töl 15 frtig.
Fehér és szines **harisnyák,** gyapjú, len, pamut és selyemből, párja 15 krtól, 1 frt 50-ig.
Legujabb **nyakkendők, posztó, szarvasbőr és glacé kesztyük, nadrágtartók, harisnya-kötők, órasinorok sat,** legjutányosabb árban.

Fehér és szines-asztalnemü, mindenféle len és pamut vászon szin-tartó creton, oxford és madepolán,
szines ingszövetek
1000 különböző mintára 16 krtól 52 krig., 100 különböző fajtáju chiffon, creton és madepolan **fehér ingszövetek** 80, 1.55 és 170 centiméter széles, 22 krtól 70 krig,
sima, himzett és redős
len és pamut ingbetétek 25 krtól 3 frtig.

Len és chiffon himzett stráfok és betétek, kötő, varró, himző-pamutok és czérnák, ujjon szülöttek részére fökötők, téklik és takarók sat.

Továbbá elvállalnk kiházasitás, vagy magán szükségre kivánt fehérnemüek pontos elkészitését; kitünő szabás és jó összeállitásra legnagyobb figyelem van forditva.

Megrendeléseket, nyak bőség, váll- és ujjahossza papir szeleten pontos mértéke beküldése mellett saját felelőségemre azonnal teljesitek, mely esetben árát és fajtáját meghatározni kérem.

Bármely megrendelés ha nem tökéletesen kielégitő az érte fizetett összeget vissza szolgálom, vagy másokkal kivánatra kicserélem.

Legfőbb törekvésem n. érd. vevőim bizalmát továbra is kiérdemelni és azt megtartani alázatos szolgája:

Sárga Kristóf.

STEIN JÁNOS

m. k. egyetemi könyvnyomdász Kolozsvárt,

ajánlja a kolozsvári ev. ref. főtanodának, általa már évtizedeken át kezelt

KÖNYV- ÉS KŐNYOMDÁJÁT,

a melynek helyiségei a legutóbbi időben tetemesen megbővitve és a munka eszközei a kor igényeinek megfelelőleg, tökéletesitve és szaporitva vannak.

A használandó betük a jelenleg divó legmodernebb minták szerint öntvék, **a kőnyomdát** kitünő metsző kezeli. A **nyomdai munkák** kiállitásához szükségelt anyagok a legjobb és legolcsóbb forrásokból erednek.

PAPIR GYÁRI ÁRBAN SZÁMITTATIK.

Munkát minden időben, **még éjjel is elvállal** és a leggyorsabban s a legjutányosabban eszközöl.

A gépek elegendősége, valamint a munkaerők teljes száma teszi lehetővé, hogy minden

KÖNYV- ÉS KŐNYOMDAI MUNKÁT

határozott időre, tisztán, ízléssel s oly olcsó árban képes előállitani, hogy e nemben bármely hazai nyomdával versenyezhet.

Mindennemü és nyelvü **könyvek**, bármiféle **rovatos ivek, körlevelek, árjegyzékek, számlák, nász-, gyász-** és **vigalmi jelentések, névjegyek, meghivó-jegyek, tánczrendek, gyógyszertári-jelzetek, bor-, rozsolis-** és más **vignettek, újévi** és más **alkalmi üdvözletek, baromutlevelek, vásárczédulák, hirdetmények,** bármi nagyságu **falragaszok,** szóval minden e szakba vágó munkák **izletes kiállitását** elvállalja. (24) (14—*)

Különösen a kir. törvényszékek, megyei- s városi hatóságok és a **községi elöljáróságok figyelmét bátor arra felhivni, hogy a hivatali szükségletekre megkivántató nyomtatványok gyors kiállitására** s **legolcsóbb árszámitására különös sulyt fektet.**

Előleges költségvetéssel is készséggel szolgál, a gyakrabban előforduló s törvényszerü mintázatok birtokában lévén.

A gyámsági és gondnoksági ügyek rendezéséről szóló 1877. XX. t. czikk életbeléptetése tárgyában a m. kir. belügyminister ur által az

árvaszékek részére kibocsátott ügyrendben előforduló nyomtatványokból —

melyekből készletet tart — **kismennyiségben koncz számra** is jutányos árban szolgál.

1879.

Nyomatott Stein János m. k. egyetemi nyomdásznál az ev ref. tanoda betüivel Kolozsvárt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.